
BÁRDOS: HEJ, IGAZÍTSAD!

Bárdos Lajostól a *Hej, igazítsad!* kóruszláger. Méghozzá abból a fajtából, amely magyar nyelvismeret nélkül is megragadja a hallgatót bárhol a világon. Ennek oka, hogy a zeneszerzői szaktudás magas fokát csillogtató mestermű, s hogy van olyan pillanata, amely a mesterségen túlmutatóan ihletett.

Az unisono kezdés még az esetleg éppen lankadó figyelme hallgatót is megragadja. Két ütem múltán azonban kétszeresen is árnyalja a képet: a középszólamban ritmikusan, az alsóban hatásos lelépdelő skálamenettel. Ennek kezdetén a moll alaphangnem párhuzamos dúrjára lép. Így még frivolabb a 4. ütem harmadik negyedén a *H* basszus. Itt emelt első foknak mutatkozik, de voltaképp az alaphangnem tonikájának mellékdomináns alterációjaként súrlódik markánsan, s modulál vissza g-mollba. Ám a megérkezés olyan, mint egy pályaudvarra, ahonnan sokfelé vezet út. Imitál és kiegészítő ritmikával iramlík a középszólam, önálló dallami tartalommal válaszol az alsó.

Egyetlen szólam (a középső) kezd a második versszakba, a szélsők odalehelt kíséretével. A „szereti” szót azonos ritmussal kiemeli a felső szólamokban, aztán megint az alsók kerülnek párba tercelő kísérőfigurájukkal. Az eddig párhuzamban mozgó súlytalan nyolcadpárok a 12. ütem végén először kerülnek ellenmozgásba. Így fürdünk meg ismét B-dúr fényében, amit követően nyomban az alaphangnem dominánsára modulál Bárdos. A harmadik versszak az alsó szólamé. Ha a korábbi hangmagasságban énekelhetné, viszonylag magas, tehát harsány lenne nekik. Oktávval mélyebben már énekelhetetlen hangokra kellene leugraniuk. A zeneszerző így D-ben – igaz, nem dúrban, csak mollban – mégis a domináns alaphangján fújatja az alsó szólammal a borús közlést: „...a szívemnek nagy a búja”. Az imént még mintegy tiktakoló staccato dominánshang helyébe a nagy ugrással elért, tartott „jaj”-szó lép.

A 20. ütem a népdal egy foszlányával nyit d-moll dominánsára, ahonnan főlsekvenciázhat az eredeti g-moll dominánsára. S itt jön, ami túl van a mesterségbeli ügyességen. A 22. ütemben g-moll IV. fokán olyan „közlést” hallunk, amelyet retorikailag gondolatjel közé ékelt szöveghez hasonlíthatunk. A végéből leszakított „danadom” anapesztus előbb mintegy kérdőjeles hatású (a 23. ütem középső két negyedén), majd harsány megismétlése a szélső szólamokban megerősítő-igenlő. Ezután az alsó szólam visszavezet az eredeti tonikára.

Négy ütemnyi visszatérést követően metrikai torlasztásban találja meg a fokozás új eszközét a zeneszerző. A 3/4-es lüktetés és a minden negyedét „kiütő” nyolcadmozgás felpörget. Stretta-féle indul a szopránban azokon a hangokon, amelyeken a „gondolatjeles beszúrás” hallottuk. A negyedik és első negyedek találkozásánál megszólaló anapesztusok sem férnek már bőrükbe: a 37. ütem végén a két nyolcad triolásodik az alsó szólamban. Itt fordul az anapesztus daktilusba, a 4/4 és a 3/4 pedig 2/4-be, hogy aztán – mint súlyemelő a súlyt – kinyomja a záróakkordot. A 14–15. ütem staccato dominánshangjaira itt a tonika marcatói felelnek, felidézve az iménti könnyed ugrásokat.

Aki többre vágyik, Bárdosnak a műből 19 évvel korábban, 1940-ben komponált *Dana-dana* férfikarát hallgassa. Annak további rejtett értékei vannak.

Miként a kiváló komponistának is...

HEJ, IGAZÍTSAD!

Bácskai táncdallam.
Dr. Kiss Lajos gyűjtéséből
Szövege erdélyi táncszókból

Tüzes tánctempó, ♩ = 192

I. Hej i-ga-zít-sad jól a lá-bod, tiz fár-sang-ja,

II. Hej, i-ga-zít-sad jól a lá-bod, tiz a nap-ja,

III. Hej, i-ga-zít-sad jól a lá-bod, tiz far-sang-ja,

hogy már já-rod. Haj, da-na, da-na-da-na da-na, da-na,

hogy már já-rod, haj! Haj, da-na da-na, da-na-da-na

hogy ve-le já-rod, haj! Haj, da-na dinn-donn,

da-naj-dom. da-na-dom, haj

da-naj-dom. Hej, ez a kis-lány, a-tyám fij-ja,

haj, da-na da-na-da-na-dom, da-na-dom, da-na-

19 or - vos - ló - ja! Haj, da-na, da-na-da-na - dom,

22 da-na, da-na-da-na - dom, da-na - dom, da-na-dom, da-na-dom, da-na-dom, da-na - dom, da-na, da-na-da-na - ad lib.

25 Hej, nem a-lud - tam csak egy szik - rát, el - tán - col - tam
 Hej, nem a-lud - tam csak egy szik - rát, el - tán - co-lom
 dom, nem a - lud - tam csak egy szik - rát, el - tán - col - tam

28 az éj - sza-kát. Haj, da-na, da-na-da-na, da-na, da - na
 az éj - sza-kát, haj, Haj, da-na, da-na, da-na-da-na
 majd-nem az éj - sza - kát. Haj, da-na dinn - donn,

